

علم صرف

امثله

بناء

مقصود

عبد الله

ISTEME ADRESI

542 272 21 67

استفعال: استخرج، يستخرج، استخراجا، فهو مستخرج، وذلك مستخرج،
لم يستخرج، لما يستخرج، ما يستخرج، لا يستخرج، لن يستخرج، ليستخرج،
لا يستخرج، استخرج، لا تستخرج،
مستخرج مستخرج فيه، استخراجا واحدة، استخراجا شديدة، استخراجا، هو أشد
منه استخراجا، ما أشد استخراجا، وأشد باستخراجا.

افعال: اغشوشب، يغشوشب، اغشيشابا، فهو مغشوشب، وذلك مغشوشب به،
لم يغشوشب، لما يغشوشب، ما يغشوشب، لا يغشوشب، لن يغشوشب، ليغشوشب،
لا يغشوشب، اغشوشب، لا تغشوشب،
مغشوشب مغشوشب فيه، اغشيشابة واحدة، اغشيشابة شديدة، اغشيشابي، هو أشد
منه اغشيشابا، ما أشد اغشيشابه، وأشد باغشيشابه.

افعال: اجلود، يجلود، اجلواذا، فهو مجلود، وذلك مجلود به، لم يجلود، لما
يجلود، ما يجلود، لا يجلود، لن يجلود، ليجلود، لا يجلود، لا يجلود،
مجلود مجلود فيه، اجلوادة واحدة، اجلوادة شديدة، اجلواذي هو أشد منه اجلواذا،
ما أشد اجلواذه، وأشد باجلواذه.

افعال: اخمار، يخمار، اخميرار، فهو مخمار، وذلك مخمار به، لم يخمار، لما
يخمار، ما يخمار، لا يخمار، لن يخمار، ليخمار، لا يخمار، لا يخمار،
مخمار مخمار فيه، اخميرارة واحدة، اخميرارة شديدة،
اخميراري، هو أشد منه اخميرارا، ما أشد اخميراره، وأشد باخميراره.

MUKADDİME

بسم الله الرحمن الرحيم

HAMD

Mahlukatı meccanen yaratıp meccanen yaşatan, semayı direksiz durduran, arz ve güneşi kendi çevresinde döndüren, peygamberleri vasıtasıyla hitab-ını insanlara ve cinnilere bildiren, rahman ve rahim, hayy ve kayyüm, müfferih-ul kulub, settar-ul uyub, gafur-uz zünub olan Cenab-ı Hakka mahsustur.

SALAT-U SELAM Rasul-i kibriya, tac-ul asfiya, hatem-ul enbiya, şefi'ul usaat, fi-yevm-il arasaat Hz.Allah'ın **SEN OLMASAYDIN BU ALEMLERİ YARATMAZDIM** buyurduğu aziz ve pak olan Hz. Muhammed Mustafa (sallallahü aleyhi ve sellem) efendimize ve onun âline, ashabına, etbama, olsun...

Üzerime vacib olan edayı zikir ettikten sonra...

الحديث النبوي الشريف على كل من سألني عن هذا الحديث عليه السلام P. Efendimizin Müslümanların her konuda bilgi sahibi olmaları için binaen farzdır.Ulum-u şer'iyye ve ulum-u arabiyye hakkında olan eserler adedi sayılamayacak kadar çoktur.Herhangi bir muallim bugünkü tabirle Arapça öğretmeni olan bir kimsenin bağlı bulunduğu dinin lisansı olan Arapça hakkında yeterli bilgi sahibi olması bir borçtur.

İnsanların yaratılışındaki meyilleri ve ruhi ihtiyaçları sebebiyle her asırda alimler tarafından sayısız Arapça eserler yazıldığını zikir etmiştik.Ancak her devrin ve muhitin durumuna ve kabiliyetine göre Kuran-ı Kerim'den istinbad ve istihrac ederek farklı farklı ilim dalları vaz' etmişlerdir.Bu eserde bulunan ilim dallarından bazıları şunlardır.İlm-i sarf, ilm-i nahv, ilm-i kelim, ilm-i usul, ilm-i mantık vb. ilimler bu eserde derlenmiştir.

İlm-i sarf demek;Arabi kelimeleri i'lal ve idgam cihetinden ele alan ilim dalıdır.İlm-i sarf hakkında bir çok muteber ve makul eserler meydana getirilip ÜMMET-İ MUHAMMED'in istifadesine sunulmuştur.Bu eserde ise S. Hilmi TUNAHAN efendi hazretlerinin evlatları için tercih ettiği ve ilm-i sarfın özü olan 3 eser yani emsile, bina, maksud kitapları imcenale kaleme alınmıştır.

İlm-i sarf'ın kapısı olan "Emsile" nin musannıfı tullah tarafından Hz. Ali efendimiz diye bilinmektedir. Hz. Ali efendimiz Peygamber efendimizin **إِنَّا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلَيْهَا أَسْمَاءُ** ...الحديث النبوي الشريف gibi büyük bir iltifata mazhar olmuştur.Bu hadis-i şerife binaen ilm-i sarf'ın kapısı olan emsile kitabını, ilmin kapısı olan Hz. Ali efendimize isnad edilmiştir.Hz. Ali efendimiz **الدَّاعِلُ رُفِعَ وَالْمُعْتَمِلُ رَفِعَ وَالْإِسْمَاعِيلُ جَسَدٌ** = kavli ile ulumu arabîyenin temellerini atıp ilmin kapısını aralamıştır.

Dolayısıyla alimler emsilenin tasnifini Hz Ali efendimiz yaptığı için bu kitabın müellifi Hz. Ali efendimiz olarak kabul edilmiştir.Elinizde bulunan bu eser son devrin büyük müderrislerinden olan **S.Hilmi TUNAHAN** efendi hazretlerinin usul-ü üzerine tertib edilmiştir.**Bu eser sizler ve diğer için ders okutulup ve öğretilcek bir eser olmayıp Arapça olarak yazılmış asılları için yardımcı bir kaynaktır.**

Dinimizin lisansı olması hasebiyle fesih ve belîğ olan Arapçayı teallüm ve tahsil etmek her mü'min ve müvehhidin bahusus ÜMMET-İ MUHAMMEDİN evladını bataklıktan kurtarmak için bu yola baş koyan bir hizmet elemanının şiddetli bir şekilde muhtaç olduğunu beyan etmek ma'lumu'l'am kabiliinde olduğuna için bu konuda başka bir şey zikir etmeyi zaid sayarım.

Bu güziide eseri çoğaltmakda ki düşüncem;önce kendim istifade etmek,daha sonra istifade etmek isteyen kardeşlerime öğrenmek ve tekrar etmek istediklerini çok kısa zamanda elde etmeleri için yardımcı olmaaktır. Öncelikle bu naçiz eserin hazırlanmasında emek harcayan kardeşlerime ve bu eserin benim elime geçmesine vesile olan C.AKDAG kardeşime can-u gönülden teşekkür ederim.Hazırlanmasına ve çoğaltılmasına yardımcı dokunan kardeşlerimizden C.HAKK razı ve memnun olsun...

BURSALI
GÜMÜŞZADE

FIHRİST

İLM-İ SARF

EMSİLE

EMSİLENİN MUKADDİMESİ.....	05
ZİYADE BABLARDAN MUHTELİFE ÇEKİMİ.....	07

BİNA

SÜLASİ MÜCERRED-SÜLASİ MEZİD (RUBAİ-HUMASİ).....	08
SÜDASİ-RUBAİ MÜCERRED-MÜLHAK-MEZİD TEDAHRACE – İHRANCEME.....	09
OTUZ BEŞ BABIN MİSALLERİYLE BERABER TAKSİMATI.....	10
BİNANIN TARİFLERİ.....	13

MAKSUD

BİRİNCİ FASIL HAKKINDADIR.....	15
İ'AL KAİDELERİ.....	18
MİSALLERİYLE BERABER ANLATIŞI.....	19
MİSAL FİİL HAKKINDA MALUMAT.....	24
ECVEF FİİL HAKKINDA MALUMAT.....	26
NAKİS FİİL HAKKINDA MALUMAT.....	28
MÜTEADDİ VE LAZİM FİİLLERDEN ZİYADE BABLARA NAKİL.....	29
ZİYADE BABLARIN MUHTELİFE ÇEKİMLERİ.....	30
AKSAM-I SEBA'NİN KELİME TASRİFLERİ.....	33

İLM-İ NAHİV

AVAMİL

AMİL.....	55
MAMUL.....	58
İ'RAB.....	60
HAREKE-İ MAHZA , HURUF-İ MAHZA.....	61
HAREKE-İ ME'AL HAZF HURUF-İ ME'AL HAZF.....	62
İ'RABIN TAKSİMATI.....	64

İZHAR

AMİL. —1.FASIL (SUAL VE CEVAPLAR).....	67
MA'MUL. —2.FASIL (SUAL VE CEVAPLAR).....	85
İ'RAB...3.FASIL (SUAL VE CEVAPLAR).....	101
İZHAR SUALLERİ.....	107

KAFİYE-MOLLA CAMİ

KELİME (SUAL - CEVAP).....	116
KELAM (SUAL - CEVAP).....	118
İ'RAB (SUAL - CEVAP).....	119
GAYR-İ MUNSARİF (SUAL - CEVAP).....	121
MERFUAT (SUAL - CEVAP).....	130
MENSUBAT (SUAL - CEVAP).....	138
MECRURAT (SUAL - CEVAP).....	155
TEVABİ' (SUAL - CEVAP).....	158
MEBNI (SUAL - CEVAP).....	162
FİİL (SUAL - CEVAP).....	173
HARF (SUAL - CEVAP).....	177
KAFİYE'NİN TARİFLERİ.....	181
KELİME - KELAM - İ'RAB SUALLERİ.....	188
GAYR-İ MUNSARİF SUALLERİ.....	189
MERFUAT SUALLERİ.....	190
MENSUBAT SUALLERİ.....	191
MECRURAT SUALLERİ.....	194
TEVABİ' SUALLERİ.....	194
MEBNI SUALLERİ.....	195
FİİL SUALLERİ.....	196
HARF SUALLERİ.....	197

MECMUAT-ÜL METÜÜN

İLM-İ KELAM

EMALİ

EMALİ BEYTLERİ VE KIRK MANALARI.....	202
EMALİ BEYTLERİ HAREKELİ.....	208

ÖMER-UN NESEFİ

ÖMER-UN NESEFİ (SUAL - CEVAP).....	209
ÖMER-UN NESEFİ NİN TARİFLERİ.....	215
ÖMER-UN NESEFİ SUALİ FİİLİ.....	216

زیاده بابلرک مختلفه جکیمی

اِفْعَال: اَکَرَمَ، یُکَرِمُ، اِکْرَامًا، فَهُوَ مُکَرِّمٌ، وَذَاکَ مُکَرَّمٌ، لَمْ یُکَرِّمْ، لَمَّا یُکَرِّمْ، مَا یُکَرِّمْ،

لَا یُکَرِّمْ، لَنْ یُکَرِّمْ، لَیُکَرِّمْ، لَا یُکَرِّمْ، اَکَرَمَ، لَا تُکَرِّمْ،

مُکَرَّمٌ مُکَرَّمٌ فِیْهِ، اِکْرَامَةً وَاحِدَةً، اِکْرَامَةً شَدِیدَةً، اِکْرَامِیٌّ، هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ اِکْرَامًا،

مَا اَشَدَّ اِکْرَامَهُ، وَ اَشَدُّ بِاِکْرَامِهِ.

تَفْعِیل: فَرَّحَ، یُفَرِّحُ، تَفْرِیحًا، فَهُوَ مُفَرِّحٌ، وَذَاکَ مُفَرِّحٌ، لَمْ یُفَرِّحْ، لَمَّا یُفَرِّحْ، مَا یُفَرِّحْ،

لَا یُفَرِّحْ، لَنْ یُفَرِّحْ، لَیُفَرِّحْ، لَا یُفَرِّحْ، فَرَّحَ، لَا تُفَرِّحْ،

مُفَرِّحٌ مُفَرِّحٌ فِیْهِ، تَفْرِیحَةً وَاحِدَةً، تَفْرِیحَةً شَدِیدَةً، تَفْرِیحِیٌّ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ تَفْرِیحًا،

مَا اَشَدَّ تَفْرِیحَهُ، وَ اَشَدُّ بِتَفْرِیحِهِ.

مُفَاعَلَه: قَاتَلَ، یُقَاتِلُ، مُقَاتَلَةٌ، وَقَاتَلَ، وَقَاتَلًا، فَهُوَ مُقَاتِلٌ، وَذَاکَ مُقَاتِلٌ، لَمْ یُقَاتِلْ،

لَمَّا یُقَاتِلْ، مَا یُقَاتِلْ، لَا یُقَاتِلْ، لَنْ یُقَاتِلْ، لَیُقَاتِلْ، لَا یُقَاتِلْ، قَاتَلَ، لَا تُقَاتِلْ،

مُقَاتِلٌ مُقَاتِلٌ فِیْهِ، مُقَاتَلَةً وَاحِدَةً، مُقَاتَلَةً شَدِیدَةً، مُقَاتِلِیٌّ، هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ مُقَاتَلَةً،

مَا اَشَدَّ مُقَاتَلَتَهُ، وَ اَشَدُّ بِمُقَاتَلَتِهِ.

اِنْفِعَال: اِنْکَسَرَ، یَنْکَسِرُ، اِنْکِسَارًا، فَهُوَ مُنْکَسِرٌ، وَذَاکَ مُنْکَسِرٌ بِهِ، لَمْ یَنْکَسِرْ،

لَمَّا یَنْکَسِرْ، مَا یَنْکَسِرُ، لَا یَنْکَسِرُ، لَنْ یَنْکَسِرَ، لَیَنْکَسِرَ، لَا یَنْکَسِرُ، اِنْکَسَرَ، لَا تُنْکَسِرُ،

مُنْکَسِرٌ مُنْکَسِرٌ فِیْهِ، اِنْکِسَارَةً وَاحِدَةً، اِنْکِسَارَةً شَدِیدَةً، اِنْکِسَارِیٌّ،

هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ اِنْکِسَارًا، مَا اَشَدَّ اِنْکِسَارَهُ، وَ اَشَدُّ بِاِنْکِسَارِهِ.

MÜTEADDİ VE LAZIMDAN ZİYADE BABLARA NAKİL

٦		٥	٤		٣	٢		١			
أَفْعَلْ	أَصْرَ	أَخْرَجَ	أَضْرَبَ	أَجْلَسَ	أَفْتَحَ	أَذْهَبَ	أَعْلَمَ	أَوْجَلَ	أَحْسَنَ	أَحْسَبَ	أَنَعَمَ
فَعْلَ	نَصَرَ	خَرَجَ	ضَرَبَ	جَلَسَ	فَتَحَ	ذَهَبَ	عَلِمَ	وَجَلَ	حَسَنَ	حَسَبَ	نَعَمَ
فَاعِلَ	نَاصَرَ	خَارَجَ	ضَارَبَ	جَالَسَ	فَاتَحَ	ذَاهَبَ	عَالِمَ	وَاجَلَ	حَاسَنَ	حَاسَبَ	لَاعَمَ

أَفْعَلْ	أَصْرَ	أَخْرَجَ	أَضْرَبَ	أَجْلَسَ	أَفْتَحَ	أَذْهَبَ	أَعْلَمَ	أَوْجَلَ	أَحْسَنَ	أَحْسَبَ	أَنَعَمَ
أَفْعَلْ	أَتَصَرَ	أَخْرَجَ	أَضْرَبَ	أَجْلَسَ	أَفْتَحَ	أَذْهَبَ	أَعْلَمَ	أَوْجَلَ	أَحْسَنَ	أَحْسَبَ	أَنَعَمَ
أَفْعَلْ	أَصْرَ	أَخْرَجَ	أَضْرَبَ	أَجْلَسَ	أَفْتَحَ	أَذْهَبَ	أَعْلَمَ	أَوْجَلَ	أَحْسَنَ	أَحْسَبَ	أَنَعَمَ
تَفَعَّلَ	تَقَصَّرَ	تَخَرَجَ	تَضَرَّبَ	تَجَلَّسَ	تَفَتَّحَ	تَذَهَّبَ	تَعْلَمَ	تَوَجَّلَ	تَحَسَّنَ	تَحَسَّبَ	تَنَعَّمَ
تَفَاعَلَ	تَنَاصَرَ	تَخَارَجَ	تَضَارَبَ	تَجَالَسَ	تَفَاتَحَ	تَذَاهَبَ	تَعَالَمَ	تَوَاجَلَ	تَحَاسَنَ	تَحَاسَبَ	تَلَاعَمَ

أَفْعَلْ	أَصْرَ	أَخْرَجَ	أَضْرَبَ	أَجْلَسَ	أَفْتَحَ	أَذْهَبَ	أَعْلَمَ	أَوْجَلَ	أَحْسَنَ	أَحْسَبَ	أَنَعَمَ
أَفْعُولُ	أَصَوْرَ	أَخْرُوجَ	أَضْرُوبَ	أَجْلُوسَ	أَفْتُوحَ	أَذْهَوَبَ	أَعْلُومَ	أَوْجُولَ	أَحْسُونُ	أَحْسُوبُ	أَنُوعَمَ
أَفْعُولُ	أَصَوْرَ	أَخْرُوجَ	أَضْرُوبَ	أَجْلُوسَ	أَفْتُوحَ	أَذْهَوَبَ	أَعْلُومَ	أَوْجُولَ	أَحْسُونُ	أَحْسُوبُ	أَنُوعَمَ
أَفْعَالُ	أَصَارَ	أَخْرَاجَ	أَضْرَابَ	أَجْلَاسَ	أَفْتَاحَ	أَذْهَابَ	أَعْلَامَ	أَوْجَالَ	أَحْسَانُ	أَحْسَابُ	أَنَامَ

İLM-İ USUL

MENAR	
MENAR (SUAL – CEVAP).....	219
MENAR' TAKSİMATI.....	238
MENAR SUALLERİ.....	240

İLM-İ MANTIK

İSAGOCİ	
İSAGOCİ (SUAL – CEVAP).....	244
İSAGOCİ SUALLERİ.....	256
MANTIK'IN TAKSİMATI.....	257
İSAGOCİNİN TARİFLERİ.....	258

İLM-İ BEYAN

ALAKA	
ALAKA (SUAL – CEVAP).....	263
MECAZ-İ MÜSSELLERİN ŞEMASI.....	265
ALAKA (SUAL VE CEVAPLARIN DEVAMI).....	266
ALAKA'NIN TARİFLERİ.....	273
ALAKA SUALLERİ.....	275

İLM-İ MEANİ İLM-İ BEYAN İLM-İ BEDİ'

TELHİS-UL MİFTAH	
TELHİS MUKADDİMESİNİN (SUAL VE CEVAPLARI).....	279
1. FEN İLM-İ MEANİ	
İLM-İ MEANİNİN (SUAL VE CEVAPLARI).....	281
--İLM-İ MEANİNİN KISIMLARI 8 DİR--	
1- AHVAL-Ü İSNAD-İL HABERİ (SUAL VE CEVAPLARI).....	282
2- AHVAL-Ü MÜSNED-İ İLEYH (SUAL VE CEVAPLARI).....	285
3- AHVAL-ÜL MÜSNED (SUAL VE CEVAPLARI).....	292
4- AHVAL-ÜL MUTEALLİKAT-İL FİL (SUAL VE CEVAPLARI).....	293
5- KASR (SUAL VE CEVAPLARI).....	294
6- İNŞAA (SUAL VE CEVAPLARI).....	296
7- FASIL – VASIL (SUAL VE CEVAPLARI).....	298
8- İCAZ – İTNAB – MÜSAVAAT (SUAL VE CEVAPLARI).....	300
2. FEN İLM-İ BEYAN	
İLM-İ BEYANIN (SUAL VE CEVAPLARI).....	303
3. FEN İLM-İ BEDİ'	
İLM-İ BEDİ'İN TAKSİMATI.....	308
MUHASSENAT-İ MA'NİYİYELER.....	309
MUHASSENAT-İ LAFAZİYYELER.....	313
TELHİS'İN TARİFLERİ.....	315
TELHİS SUALLERİ.....	318

TELHİS'İN AYETLERİ NÜKTELERİ İLE BERABER

İLM-İ MEANİ DE GEÇEN AYETİ KERİMELE.....	323
İLM-İ BEDİ'İ DE GEÇEN AYETİ KERİMELE.....	345

TELHİS'İN BEYTLERİ NÜKTELERİ İLE BERABER

MUKADDİME DE GEÇEN BEYTLER.....	350
İLM-İ MEANİ DE GEÇEN BEYTLER.....	352
İLM-İ BEYAN DA GEÇEN BEYTLER.....	363
TELHİS'İN BEYTLERİ.....	364

KUDURİ ŞERİF SUAL VE CEVAPLARI

İBADAAT BAHSİ.....	367
MUAMELAAT BAHSİ.....	380
MUNAKEHHAAT BAHSİ.....	384
UKUBAAT BAHSİ.....	386

EMSI

Emsile ilmi sarftan bahsedən bir risaledir. Emsile müfə'ale babından ikinci mastarın cemisi olup, ef'iletün vezninde cemi gillet'tir.

(مَائِلٌ يُمَائِلُ مُمَائِلَةً وَمَائِلًا وَمِثَالًا)

ikinci mastardan çekilişi; (مَثَالًا مَثَالَانِ أَمْثَلُهُ)

Cemi gillet vezinleri: (أَفْعَالٌ، أَفْعَلَةٌ، فَعْلَةٌ، فَعَّلُونُ، فَاعِلَاتٌ)

İlmi sarfin tarifi: **وَهُوَ عِلْمٌ يَعْرِفُ بِهِ أَحْوَالَ الْكَلِمَةِ الْعَرَبِيَّةِ مِنْ حَيْثُ الْأَغْلَالُ وَالْأَدْعَامُ**

Manası: iğlal ve idğam cihetinden Arabi kelimelerin halleri kendisi ile bilinen ilimdir.

Mevzuu: **الْكَلِمَةُ الْعَرَبِيَّةُ الْوَاقِعَةُ فِي الْكَلَامِ مِنْ حَيْثُ الْأَغْلَالُ وَالْأَذْغَامُ**

Manası: iğlal ve idğam cihetinden kelimada vaki olan Arabi kelimelerdir.

Gayesi: الْأَحْتِرَازُ عَنِ الْخَطَا فِي الْأَغْلَالِ وَالْأَذْغَامِ

Manası: İğlal ve idğamdaki hatadan kaçınmaktır.

İlmi sarfin vazı: Muaz bin müslimdir.

Emsilenin musannıfı: Hz. Ali efendimizdir. Kitap haline getiren ise Hasen-i şevkı ibni

Osman-i' l Vehbidir.

Emsile lüğatte: müfredi ve sığası değişendir.

İstilahta: istifade etmeyi talep edenlerin anlayışına kaideleri ulaştırmak ve izah etmek için mezkûr cüzlerden mürekkep olandır.

İğlal: hafiflik için illet harfini değiştirmektir.

İdgam: mütecaniseynden (aynı cinsten olan iki harften) birini diğerine girdirmettir.

Muhtelif: madde ve heyeti değişik olandır.

Muttaride maddesi bir heyeti değişik olandır.

İhbarî: sıdka ve kizbe ihtimali olandır.

İnşaî: sıdka ve kizbe ihtimali olmayandır.

Camit: zamana tealluk etmeyendir.

Müştak: Manada tenasüp ile değişikliklerden bir değişiklik ile bir kelimeyi diğer kelimedenden çıkarmaktır.

Bir kitaba başlamadan evvel yedi şeyi zikretmek lazımdır. Bunlardan üç tanesi vacip dört tanesi caizdir.

Vacip olanlar: 1) besmele 2) hamdele 3) salvele

Caiz olanlar: 1) ismi kitap: emsile 2) fenni kitap: ilmi sarf

3) tadadi fusul: muhtelif muttaride 4) teybini garaz: iğlal ve idğamdaki hatadan kaçınmak

ناقص

۱- واو طرفده واقع اولوب ما قبلی مکسور اولورسه واو یا یه قلب اولونور. (رَضِیَ، دُعِیَ) اصلی (رَضُوْ، دُعُوْ) در.

۲- واو ایله یا حرکه لی ما قبلی مفتوح اولوب ما بعدی واو ایله یا نك فتحه لرینی اقتضاء ایتمزه واو ایله یا الفه قلب اولونور. (غَزَى، رَمَى) اصلی (غَزَوْ، رَمَى) در.

۳- واو ايله يا مضموم اولوب، ما قبليلري مفتوح اولمازسه واو ايله يا نك ضمه لری حذف اولونور. (يَغْزُو، يَرْمِي)

اصلی (يَغْزُو، يَرْمِي، اَلْرَّامِي)

۴- واو كلمه نك دورت، بش و آلتجي مرتبه سنده واقع اولوب ما قبل مضموم اولمازسه يايه قلب اولونور.

(أَعْطَى، اِعْتَدَى، اِسْتَرْشَى، اَلْغَايَى) اَصْلَى (اَعْطَوْا، اِعْتَدَوْا، اِسْتَرْشَوْا، اَلْغَايَوْا) دَر.

۵- بر کلمه ده وار ايله يا جمع ايديب برنجيسي ساكن ايكنجيسى حركه لى اولسه وار يا به قلب اولونور، يا ده يا
يه ادغام اولونور. يا نك بناسى صحيح اولسون ايجون ما قبلى كسره لير. (تَرْجِي، مَخْشِي كَي. اصلى: "مرئوى،
مُخْشَوِ")

۶- الف زائده دن صکره کلن واو ایله یا همزه یه قلب اولونور. (اعطاء، اخفاء) اصلی (اغطاو، اخفاو) در.

۷- واو كلمه نك آخرنده اولوب ما قبلې مضموم اولورسه ما قبلينك ضمه سى كسره يه تبديل اولونور. (التراضى)
اصلى (التَّراضُ) صكره (التراضِ) دها صكره (التراضِ) در.

۸- واو ايله يا مكسور اولوب ما قبليلري مفتوح اولمازسه كسره لری آغير اولديغي ايجون حذف ايديلور. (تَغْزِين، تَرْمِين) اصلی (تَغْزُون، تَرْمِين) در.

SÜLASİ MUHTELİFE ÇEKİMİ

نَصَرَ	يَنْصُرُ	نَصْرًا	فَهُوَ نَاصِرٌ	وَذَاكَ مَنصُورٌ
Fiili mazi	Fiili muzari	Mastar gayri mimi	İsmi fail	İsmi meful
لَمْ يَنْصُرْ	لَمَّْا يَنْصُرْ	مَا يَنْصُرْ	لَا يَنْصُرْ	لَنْ يَنْصُرْ
Cahdı mutlak	Cahdı müstarak	Nefi hal	Nefi istikbal	Te'kidü nefi istikbal
لَيَنْصُرْ	لَا يَنْصُرْ	أَنْصُرْ	لَا تَنْصُرْ	
Emri 'gaib	Nehyi 'gaib	Emri hazır	Nehyi hazır	
مَنْصَرٌ	مَنْصَرٌ	نَصْرَةٌ	نَصْرَةٌ	نُصَيْرٌ
Mastar mimi, ismi zaman, ismi mekan	İsmi alet	Mastar binai merre	Mastar binai nevi	İsmi tesgir
نُصْرِيٌّ	نَصَارٌ	أَنْصَرُ	مَا أَنْصَرُهُ	وَأَنْصِرُ بِهِ
İsmi mensup	Mubalağa ismi fail	İsmi tefdi'l	Fiili teaccüp evvel	Fiili teaccüp sani

۸- اجوفدن ماضينك مجهولنده واو ايله يا نك كسره سندن اول ما قيلينك ضمه سى حذف اولونوب واو ايله يانك كسره لرى ما قيلينه نقل اولونور. (فَعِلٌ، بِيْعٌ، خَيْفٌ) اصلى (فَوِلٌ، بُيْعٌ، خَوْفٌ)

۹- واو ايله يانك حرکه سنى ما قيلينه نقل سببى ايله ايكى ساكن جمع ايدرسه واو ايله يا حذف اولونوب، ما قبلى مكسور اولارق قالير. (صِنٌ) اصلى (صُونٌ)

۱۰- اسم فاعل الفندن صكره كلن واو ايله يا همزه يه قلب اولونور. (قَاتِلٌ) اصلى (قَاوِلٌ)

۱۱- اجوفدن كلن فلاحي مزيد فيه دن "أَفْعَالٌ، افْعَالٌ، افْتَعَالٌ، اسْتَفْعَالٌ" بايلرنده اعلال اولونور. بونلرك غويستنده اعلال اولنماز. (طَوَّلٌ، طَاوَلٌ، اطَوَّلُ، تَحَوَّلٌ، كَمَاتَرٌ) بايلرنده اعلال ياييلماز.

۱۲- "مُفَاعَلَةٌ" و "تَفَاعُلٌ" بايلرينك ماضى مجهولنده "تَفْعِيلٌ" و "تَفْعُلٌ" بايلرينك مجهوللرينه قارشىماسين ديه ادغام اولنماز. (فَوَوِلٌ، تُجْوَوِلٌ)

۱۳- اسم آلت، أَفْعَلٌ تَفْضِيلٌ و فِعْلٌ تَعَجُّلٌده اعلال ياييلماز. (مَقُولٌ، مِقْوَالٌ، أَقُولُ، مَا أَقُولُهُ، أَقُولُ بِهِ) وزن بوزولديغى ايجون.

ZİYADE BABLARDAN MUHTELİFE ÇEKİMİ

اَكْرَمَ	يُكْرِمُ	اِكْرَامًا	فَهُوَ مُكْرِمٌ	وَذَاكَ مُكْرَمٌ
Fiili mazi	Fiili muzari	Master gayri naimi	İsmi fail	İsmi meful
لَمْ يُكْرِمْ	لَمَّا يُكْرِمُ	مَا يُكْرِمُ	لَا يُكْرِمُ	لَنْ يُكْرِمَ
Cahdı mutlak	Cahdı müstarak	Nefi hal	Nefi istikbal	Te'kidi nefi istikbal
لَيُكْرِمُ	لَا يُكْرِمُ	اَكْرِمُ	لَا تُكْرِمُ	مُكْرِمٌ مُكْرَمٌ فِيهِ
Emri ğaib	Nehyi ğaib	emri hazır	Nehyi hazır	Master mimî, ismi zaman, ismi mekan
.....	اِكْرَامَةً وَاحِدَةً	اِكْرَامَةً شَدِيدَةً		اِكْرَامِيٌّ
İsmi alet	Master binai merre	Master binai nevi	İsmi tesgir	İsmi mensup
.....	هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ اِكْرَامًا	مَا أَشَدَّ اِكْرَامُهُ	وَأَشَدُّ بِاِكْرَامِهِ	
Mubalağa ismi fail	İsmi tefdü	Fiili taaccüp evvel	Fiili taaccüp sani	

ZİYADE BABLARDAN İSMİ ALET, İSMİ TEGSİR VE MÜBALAĞA İSMİ FAİL GELMEZ

اجوف

۱- واو ایله یا حرکه لی اولوب ما قیلی مفتوح اولورسه واو ایله یا الفه قلب اولونور. (قَالَ، كَالَ) اصلی (قَوْلٌ، كَيْلٌ)

۲- الف مقلوبه ایله ما بعدندن ایکی ساکن جمع اولسه الف حذف اولونور. (لَيَقْدُ) اصلی (لَيَقْدُوْذُ) صکره (لَيَقْدَاذُ)

۳- ماضی نك معلومینك جمع مؤنث غائبه سندن نفس متکلم مع الغیره قدر الف مقلوبه بی حذف ایتدیکن صکره ما قبلینك فتحه سی یز و بشنجی بابلرده حذف اولونان واوه دلالت ایتسون ایچون ضمه یه تبدیل اولونور. (قُلْنِ، طُلْنِ) اصلی (قُولْنِ، طُولْنِ)
ایکینجی بابده ایسه مکسور اولان یا یه دلالت ایتسون ایچون واو یا یه تبدیل اولونور. (بَغْنِ، كِلْنِ) اصلی (بَيَغْنِ، كَيْلْنِ)

۴- واو ایله یا حرکه لی اولوب ما قیلی صحیح ساکن حرف اولورسه واو ایله یا نك حرکه لری ما قبلینه نقل اولونور. (يَقُولُ) أَصْلِي (يَقُولُ) اکر واو ایله یا فتحه حرکه لی اولسه الفه قلب اولونور. (يَخَافُ) اصلی (يَخَوْفُ)

۵- واو ایله یا نك حرکه سنی ما قبلینه نقل ایلنجه ایکی ساکن جمع ایدرسه واو ایله یا حذف اولونور. (لَمْ يَقُلْ، لَمْ يَبِيعْ) اصلی (لَمْ يَقُولْ، لَمْ يَبِيعْ)

۶- اجوف یائی دن اولان اسم مفعولده محذوف یا یه دلالت ایتسون ایچون ما قبلینك ضمه سی کسره یه تبدیل اولونور. واو ساکن اولوب ما قیلی مکسور اولغله واو یا یه قلب اولونور. (مَبِيعٌ) اصلی (مَبِيعُ)

۷- افعال و استعمال بابلرینك مصدرلرنده محذوف و اودن عوض اولارق کلمه نك آخرینه تا کتیرلیر. (اِقَامَةً، اِطَاعَةً، اِسْتِقَامَةً، اِسْتِقَامَةً) اصلی (اِقْوَامٌ، اِطْوَاعٌ، اِسْتِقْوَامٌ، اِسْتِقْوَامٌ)

بناء

علم صرفاء بابلي، اوتونيلدر	آلتيسى (٦)	ثلاثى مجرد
	اون آلتيسى (١٢)	ثلاثى مزيد
	برى (١)	رباعى مجرد
	آلتيسى (٦)	رباعى ملحق
	اوجى، (٢)	رباعى، مزيد
	بشى (٥)	لخروج يه ملحق
	ايتيسى (٦)	اخرجه يه ملحق

٧- مثال "يا"يلرده؛ "يا" ساكن اولوب ما قىلى مضموم اولسه، "يا" "واوه" قلب اولورور.
مثلا "يوسر"، "موسر" كىي. آصللرى "ييسر"، "ميسر"در. هر ايكي مثالده ده "يا" ساكن اولوب؛ ما قىلى مضموم اولديقى ايجون "يا" "واوه" قلب اولونوب، "يوسر"، "موسر" اولدى.

٨- ايستر مثال "واوى" اولسون، ايستر مثال "يا"نى اولسون؛ "افعال" بانه نقل اولونان كلمه نك فاعل فعلى (يعنى "واو" و ياخو ط "يا") "تا"يه قلب اولونور، "تا"ده "تا"ده ادغام اولونور.
مثلا "اقتد"، "اقتسر" كىي. بو مثاللرك اصللى "اقتد" و "اقتسر"در. "افعال" بانبك فاعل فعلينده "واو" و "يا"بولونديقى ايجون "واو" و "يا"، "تا"يه قلب اولوندى. "واو" و "يا"دن قلب اولونان "تا"ده، "افعال" بانبك "تا"سينه ادغام اولوندى، "اقتد"، "اقتسر" اولدى.

٩- كلمه نك اولكده ايكي "واو" متحرك بولونسه؛ اولكى "واو"، "هزه" يه قلب اولونور.
مثلا "اسم فاعللك جمع مؤنث مكسره سنده "وواعد" كلير ايكن، "وواعد" دينيلور.

١٠- مثال "واو"يلرك؛ ايكي، اوج، آلتينجى بابليريك مضارعلينده و دوردينجى بابده ده ايكي كلمه ده (وَعَدَ - يَظًا، وَسَع - يَسَع) مضارعهده "واو" دوشر.
مثلا "وَعَدَ - يَعُد، وَضَعَ - يَضَع، وَمَقَّ - يَمَق، وَطَأَ - يَطَأ" كىي.

١١- مثال فعللرده؛ مصدر ميمى، اسم زمان، اسم مكان "مفعِل" وزنى اوزره كلير.
مثلا "مُوَعَد" كىي.

١٢- مثال فعللر؛ ثلاثى مجردك ايكي، اوج، دورت، بش و آلتينجى بابليدين كلير.
مثلا "وَعَدَ - يَعُد، وَضَعَ - يَضَع، وَسَع - يَسَع، وَسَم - يَسُم، وَمَقَّ - يَمَق" كىي.

وزن	موزون	علامت	بناء
فعل - يَفْعَل	نَصْر - يَنْصُر	عين القمليك ماضيه مفتوح مضارعهده مضموم اولماسيدر	جوق كره متعدى معض كره لازم ايجونلر
فعل - يَفْعَل	ضَرْب - يَضْرِب	عين القمليك ماضيه مفتوح مضارعهده مكسور اولماسيدر	جوق كره متعدى معض كره لازم ايجونلر
فعل - يَفْعَل	فَتْح - يَفْتَح	عين القمليك هم ماضيهده هم مضارعهده مفتوح اولماسيدر	جوق كره متعدى معض كره لازم ايجونلر
فعل - يَفْعَل	عِلْم - يَعْلَم	عين القمليك ماضيهده مكسور مضارعهده مفتوح اولماسيدر	جوق كره متعدى معض كره لازم ايجونلر
فعل - يَفْعَل	حَسَن - يَحْسَن	عين القمليك هم ماضيهده هم مضارعهده مضموم اولماسيدر	سادجه لازم ايجونلر
فعل - يَفْعَل	نِعَم - يَنْعَم	عين القمليك هم ماضيهده هم مضارعهده مكسور اولماسيدر	جوق كره متعدى معض كره لازم ايجونلر

وزن	موزون	علامت	بناء
افعل - يَفْعُل - افعلال	اَكْرَم يَكْرِم اِكْرَامًا	اولينه همزه زياده سى ايله ماضيك دورت حرف اوزره اولماسيدر	جوق كره متعدى بعض كره لازم ايجونلر
فعل - يَفْعُل - ففعلا	فَرَح يَفْرَح فَرَحًا	عين القملين شده مكمله ماضيك دورت حرف اوزره اولماسيدر	تكنير ايجونلر
فاعِل - يَفَاعِل - مفاعلة	قَاتِل يَقَاتِل مَقَاتِلَةً	فاء القملى ايله عين القملى آراسه بر الف زياده ايتمكله ماضيك دورت حرف اوزره اولماسيدر	جوق كره ايكي كيشى آراسنده مشاركت، بعضى كره ده مشاركتسر واحد ايجونلر

وزن	موزون	علامت	بناء
افعل - يَفْعُل - افعلال	اَنْكَسَر يَنْكُسِر اِنْكَسَارًا	اولينه همزه و نون زياده سيله ماضيك بش حرف اوزره اولماسيدر	مطارعت ايجونلر
افعل - يَفْعُل - افعلال	اجتمع يجتمع اجتماعًا	اولينه همزه، فاء القملى ايله عين القملى آراسه تا زياده ايتمكله ماضيك بش حرف اوزره اولماسيدر	مطارعت ايجونلر
افعل - يَفْعُل - افعلال	اجر يجر اجراءًا	اولينه همزه، آخريته ده لام القملى جينسندن بر حرف زياده ايتمكله ماضيك بش حرف اوزره اولماسيدر	لازمك مبالغه سى ايله در
فعل - يَفْعُل - ففعلا	تَكَلَّمَ يَتَكَلَّم تَكَلُّمًا	اولينه تا، عين القملى ايله قاتل القملى آراسه عين القملى جينسندن بر حرف زياده ايتمكله ماضيك بش حرف اوزره اولماسيدر	تكلف ايجون
فعاغل - يَفْعَاغُل - فعاغلا	تَبَاعَدَ يَتَبَاعَدُ تَبَاعُدًا	اولينه تا، عين القملى ايله فاء القملى آراسه الف زياده سى ايله ماضيك بش حرف اوزره اولماسيدر	ايكي و جوق كشى آراسنده مشاركت ايجونلر

مثال

۱- بونون مثال فعللر، فعل ماضيلريك معلوم و مجهولرينده "صحیح" فعللر کی جکیلر.

۲- "واو"؛ "یا"ء مفتوحه ایله کسرهء اصلی آراسینده واقع اولدیغی زمان، حذف ایدیلور.

مثلا **يَعِدُ، يَهْبُ** کلمه لرینده اولدیغی کی. **"يَعِدُ نَكَ أَصْلَى يُوْعَدُ"** ایدی. "واو"؛ "یا" ایله "کسره" آراسینده واقع اولدیغی ایچون حذف اولونوب، **"يَعِدُ"** قالدی. **"يَهْبُ نَكَ أَصْلَى يُوْهَبُ"** ایدی. "واو"؛ "یا" ایله "کسره" آراسینده واقع اولدیغی ایچون حذف اولونوب، **"يَهْبُ"** قالدی. حروف حلق قیل اولدیغیندن دولای؛ بو قلقی خفیفتمک ایچون عین الفعلی فتحا لادق، **"يَهْبُ"** اولدی. (مجهوللرینده ایسه حذف اولونان "واو" عودت ایدر.)

۳- مثال "یا"یلرک فعل مضارعلرینده "یا" هیچ بر باده حذف اولوغاز.

مثلا **يَمْنُ - يَمْنُ - يَمْسِرُ - يَمْسِرُ - يَمْسِرُ**؛ **يَمْسِرُ - يَمْسِرُ - يَمْسِرُ** کی.

۴- **"فَعْلَةٌ"** وزنده اولان مصدرلرده؛ "واو" اوزرینه کسره آغیر کلدیکی ایچون "واو"ک کسره سی ما بعدنده کی حرفه ویریلر و "واو" حذف اولونور. و محذوف "واو"دن عوضاً **"عَاء تائیت"** کتیریلر. مثلا **"عَدَةٌ"** کی. بونک اصلی **"وَعْدَةٌ"** ایدی.

۵- مثال "واو"یلرده فعل مضارعه تبعاً جحد مطلق، جحد مستغرق، نفی حال، نفی استقبال، تأکید نفی استقبال، امر غائب، نفی غائب، امر حاضر، نفی حاضرلرده دخی "واو" حذف اولونور. مثلا **"لَمْ يَعِدْ، لَمْ يَعِدْ، مَا يَعِدْ، لَا يَعِدْ، لَنْ يَعِدْ، لَا يَعِدْ، لَا يَعِدْ، لَا يَعِدْ، لَمْ يُوْعِدْ، لَمْ يُوْعِدْ، مَا يُوْعِدْ، لَا يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ"** کی. بونلرک اصلی؛ **"لَمْ يُوْعِدْ، لَمْ يُوْعِدْ، مَا يُوْعِدْ، لَا يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ، لَنْ يُوْعِدْ"** کی.

۶- "واو" ساکن اولوب؛ ما قبلی مکسور اولورسه "واو" "یا"یه قلب اولونوب، حالی اوزره ترك اولونور.

مثلا اسم آلتده **"مِعْدَةٌ"** دیک کی. اصلی **"مُوْعَدٌ"** در. "واو" ساکن اولوب؛ ما قبلی مکسور اولدیغی ایچون "یا"یه قلب اولوندی، **"مِعْدٌ"** اولدی.

وزن	موزون	علامت	بناء
استفعل - يستعمل - استفعل	استخرج يستخرج استفعل	اولينه همزه، سين و تا زياده ايتمكله ماضيتنك آلتی حرف اوزره اولماسيدر	جوق كره متعدی معض كره لازم ايجونلر
افتعل - يفتعل - افتعل	اغشوش يفتوشب اغشيشا	اولينه همزه، عين الفعلی ایله لام الفعلی آراسنه واو برده عين الفعلی جيسندن بر حرف زياده ايتمكله ماضيتنك آلتی حرف اوزره اولماسيدر	مبالغه لازم ايجونلر
افعل - يفعل - افعل	اجلؤد يجلؤد اجلؤا	اولينه همزه، عين الفعلی ایله لام الفعلی آراسنه ايکی واو زياده ايتمكله ماضيتنك آلتی حرف اوزره اولماسيدر	مبالغه لازم ايجونلر
افعل - يفعل - افعل	احار يمار اجوارا	اولينه همزه، عين الفعلی ایله لام الفعلی آراسنه الف آخريته ده لام الفعلی جيسندن بر حرف زياده ايتمكله ماضيتنك آلتی حرف اوزره اولماسيدر	مبالغه لازم ايجونلر

وزن	موزون	علامت	بناء
فعل - يفعل - فعل	دحرج يدحرج دحرجه و دحراجا	حرفلريتنك ثمانيتك اصلی اولماسی شرطی ایله ماضيتنك دورت حرف اوزره اولماسيدر	جوق كره متعدی بعضی كره لازم ايجونلر

وزن	وزن	موزون
فعلل يتفعلل تفعللا	تجلب يتجلب تجلبا	موزون
تفعلل يتفعلل تفعللا	تجورب يتجورب تجوربا	موزون
تفعلل يتفعلل تفعللا	تدشطن يتدشطن تدشطبنا	موزون
تفعلل يتفعلل تفعللا	تروك يتروك تروكا	موزون
تفعلل يتفعلل تفعللا	تسلقى يتسلقى تسلقيا	موزون

وزن	موزون
فعلل يتفعلل فوعلة و فوعلا	حوقل يحوقل حوقلة و حوقلا
فعلل يتفعلل فوعلة و فوعلا	بيطر يبيطر بيطرة و بيطارا
فعلل يتفعلل فوعلة و فوعلا	جهور يجهور جهورة و جهورا
فعلل يتفعلل فوعلة و فوعلا	عير يعير عيرة و عيارا
فعلل يتفعلل فوعلة و فوعلا	جلبب يجلبب جلببة و جلببا
فعلل يتفعلل فوعلة و فوعلا	سلقى يسلقى سلقية و سلقا

وزن	وزن	موزون
فعلل يتفعلل افعللا	افعس يفعس افعسا	موزون
فعلل يتفعلل افعللا	اسلقى يسلقى اسلقا	موزون

وزن	موزون
فعلل يتفعلل افعللا	تدخرج يتدخرج تدخرجا
فعلل يتفعلل افعللا	احرجم يجرجم احرجما
فعلل يتفعلل افعللا	اقصر يقصر اقصرارا

افعل - يفعل - افعلالا	الكسر ينكسر الكساراً	افعل - يفعل - افعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	اجتمع جميع اجتمعا	افعل - يفعل - افعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	احمر احمر احمرأ	افعل - يفعل - افعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	نكلم نكلم نكلما	افعل - يفعل - افعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	رباع يداع رباعا	افعل - يفعل - افعلالا

استفعل - يستفعل - استفعلالا	استخرج استخرج استخرجا	استفعل - يستفعل - استفعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	اخشوب اخشوب اخشوبا	افعل - يفعل - افعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	اجاز اجاز اجازا	افعل - يفعل - افعلالا
افعل - يفعل - افعلالا	احل يحل احلا	افعل - يفعل - افعلالا

فعل - يفعل - افعلالا	دعرج دعرج دعرجا	فعل - يفعل - افعلالا
----------------------	-----------------	----------------------

فعل - يفعل - افعلالا	حوال حوال حوالا	فعل - يفعل - افعلالا
فعل - يفعل - افعلالا	بطر بطر بطرا	فعل - يفعل - افعلالا
فعل - يفعل - افعلالا	جهور جهور جهورا	فعل - يفعل - افعلالا
فعل - يفعل - افعلالا	عبر عبر عبرا	فعل - يفعل - افعلالا
فعل - يفعل - افعلالا	جلب جلب جلبا	فعل - يفعل - افعلالا
فعل - يفعل - افعلالا	ساقى ساقى ساقا	فعل - يفعل - افعلالا

Ecvefden ismi fail yapıışı:

Ecvef bir kelimenin ismi faili fiili maziden yapılır.

Ecvefi vavi: Fiili mazide قَال idi. Fail fiili ile aynel fiili arasına bir ismi fail elifi ziyade ettik. İki elif ictima etti. Elifi maklube (yeden munkalip olan) ve ismi fail elifi. Elifi maklube yi hemzeye kalb edip ahirini tenvinledik. قَاتِلٌ oldu.

Ecvefi yai: Fiili mazide كَال idi. Fail fiili ile aynel fiili arasına bir ismi fail elifi ziyade ettik. İki elif ictima etti. Elifi maklube (yeden munkalip olan) ve ismi fail elifi. Elifi maklube yi hemzeye kalb edip ahirini tenvinledik. كَاتِلٌ oldu.

Nakıstan ismi fail yapıışı:

Nakıs-ı vavi: Fiili mazide غَارَ idi. Ye nin zammesi lisana ağır geldi için ye nin zammesini hazfettik iki sakın ictima etti. Ye ve tenvin. Tenvin ismin özelliklerindendir. Ye yi hazfettik. Tenvini ma kablindeki ze'ye verdik. غَارَ oldu.

Nakıs-ı yai: Fiili mazide رَامَ idi. Ye nin zammesi lisana ağır geldi için ye nin zammesini hazfettik iki sakın ictima etti. Ye ve tenvin. Tenvin ismin özelliklerindendir. Ye yi hazfettik. Tenvini ma kablindeki mime verdik. رَامَ oldu.

Ecvefden ismi meful:

Ecvefi vavi: مَقُولٌ aslında مَقُولٌ idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kabli sahih sakın kaf. Vavın harekesini ma kalbindeki sahih sakın kafa verdik. İki sakın ictima etti. İlet vavi ve ismi meful vavi. İlet vavını hazfettik. مَقُولٌ oldu.

Ecvefi yai: مَكِيلٌ aslında مَكِيلٌ idi. Ye harfi illet müteharrik olup ma kabli sahih sakın kef. Vavın harekesini ma kalbindeki sahih sakın kefe verdik. İki sakın ictima etti. ye ve ismi meful vavi. Ye yi hazfettik. Giden ye ve delalet etsin için kefi kesreledik. مَكِيلٌ oldu. Dördüncü kaide gereği vav sakın olup ma kabli meksur olduğu için vavi ye ye kalb ettik. مَكِيلٌ oldu.

8- Bir kelime de iki vav ictima edip birincisi sakın ikincisi harekeli olduğu zaman birincisi ikincisine idğam olunur. مَغْرُورٌ gibi.

مَغْرُورٌ aslında مَغْرُورٌ idi. İki vav ictima edip birincisi sakın ikincisi harekeli olduğu için birincisini ikincisine idğam ettik. مَغْرُورٌ oldu.

تعريفات البناء

متعدى : مَا يَتَجَاوَزُ فِعْلُ الْفَاعِلِ إِلَى الْمَفْعُولِ بِهِ

معنای: فاعلك فعلی مفعول بهینه كجندر.

لازم : مَا لَمْ يَتَجَاوَزْ فِعْلُ الْفَاعِلِ إِلَى الْمَفْعُولِ بِهِ بَلْ وَقَعَ فِي نَفْسِهِ

معنای: فاعلك فعلی مفعول بهینه كجمه بندر.

مطاوعت : حُصُولُ أَثَرِ الشَّيْءِ عَنِ تَعَلُّقِ الْفِعْلِ الْمُتَعَدَّى

معنای: متعدی فعلك تعلقتدن بر شينك اثرينك حاصل اولماسيدر.

تكلف : تَحْصِيلُ الْمَطْلُوبِ شَيْئًا بَعْدَ شَيْءٍ

معنای: بر شيدن صكره مطلوبي آهسته آهسته الده ايتمكدر.

اقسام ثمانية : ثلاثي مجرد سالم (كَرَّمَ)، ثلاثي مجرد غير سالم (وَعَدَ)، رباعي مجرد سالم (دَخَرَجَ)، رباعي مجرد

غير سالم (وَسَّوَسَ)، ثلاثي مزيد فيه سالم (أَكْرَمَ) ثلاثي مزيد فيه غير سالم (أَوَعَدَ)، رباعي مزيد فيه سالم

(كَلَدَخَرَجَ)، رباعي مزيد فيه غير سالم (كَوَسَّوَسَ).

اقسام سبعة : صَحِيحَسُنْتُ، مَثَلَسْتُ، مُضَاعَفٌ، لَفِيفٌ، نَاقِصٌ، مَهْمُوزٌ، أَجَزَفٌ

صحيح : وَهُوَ الَّذِي لَيْسَ فِي مُقَابَلَةِ الْفَاءِ وَالْعَيْنِ وَالْلامِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ وَالْهَمْزَةُ وَالْتَضْعِيفُ

(نصر - ضرب)

معنای: فاء الفعلی، عين الفعلی و لام الفعلنده علت حرق، همزه و شده اولماياند.

مثال : وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ فَائِهِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ (وَعَدَ - يَسَرَ)

معنای: فاء الفعلی مقابلنده علت حرق اولاند.

اجوف : وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ عَيْنِهِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ (قَالَ - كَالَ)

معنای: عين الفعلی مقابلنده علت حرق اولاند.

ناقص : وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ لَامِهِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ (غَزَى - رَمَى)

معنای: لام الفعلی مقابلنده علت حرق اولاند.

لَفِيفٌ : وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِيهِ حَرْفَانِ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ

معنای: كنديسنده علت حرفلردنن ايكي حرف اولاند.

2- Ye ister fetha harekeli olsun ister sakın olsun ma kabli meksur olduğu zaman hali üzere terk edilir. خشى و خشيت gibi.

خشى de ye meftuh olup ma kabli meksur olduğu için ye hali üzere terk edilir.

خشيت de ye sakın olup ma kabli meksur olduğu için ye hali üzere terk edilir.

3- Ye sakın olup ma kabli mezmum olduğu zaman ye vava kalb olunur. يوسرٌ gibi.

يوسرٌ aslında يَوسِرُ idi. Ye sakın olup ma kabli mezmum olduğu için ye vava kalb olundu.

يوسرٌ oldu.

4- Vav sakın olup ma kabli meksur olduğu zaman vav, ye'ye kalb olunur. قيلٌ gibi.

قيلٌ aslında قِيلَ idi. Vavın kesresinden evvel kafın zammesi lisana ağır geldiği için kafın

zammesini hazfettik. (قَوْلٌ) Altıncı kaide gereği vav harfi illet müteharrik olup ma kabli sahih

sakın harf olduğundan vavın harekesini ma kalbindeki kafa verdik قَوْلٌ oldu. Dördüncü kaide

gereği vav sakın olup ma kabli meksur olduğu için vavı ye ye kalb ettik. قيلٌ oldu.

5- Vav kelimenin ahirinde harekeli olarak bulunup, ma kabli meksur olduğu zaman, vav ye'ye kalb olunur. دعىٌ، غيىٌ gibi.

دعىٌ aslında دَعِيَ idi. Vav kelimenin ahirinde harekeli olup ma kabli meksur olduğu için vav ye ye

kalb olundu. غيىٌ oldu.

دعىٌ aslında دَعِيَ idi. Vav kelimenin ahirinde harekeli olup ma kabli meksur olduğu için vav ye ye

kalb olundu. دعىٌ oldu.

غُرُوا aslında غُرُوا idi. Ze nin kesresi lisana ağır geldiği için ze'nin kesresini hazfettik. Altıncı

kaide gereği ye harfi illet müteharrik olup ma kabli sahih sakın olan ze. Ye'nin harekesini ma

kalbindeki sahih sakın ze'ye verdik. İki sakın ictıma etti. Ye ve cemi vavı. Ye'yi hazfettik غُرُوا

oldu.

6- Vav ile ye harekeli olup ma kabli sahih sakın harf olduğu zaman vav ile ye'nin

harekesi ma kalbindeki sahih sakın harfe nakledilir. يخافٌ، يَكْبِلُ، يَخَافُ gibi.

يَقُولُ aslında يَقُولُ idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kabli sahih sakın kaf. Vavın harekesini

ma kablindeki kafa verdik. يَقُولُ oldu.

İĞLAL KAİDELERİ

1- vav ile ye harekeli olup, ma kablileri meftuh olduğu zaman vav ile ye elife kalb olunur.

gibi. قَالَ، كَانَ، غَزَى، رَمَى

aslında قَالَ idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için vav elife kalb olundu. قَالَ oldu.

aslında كَانْ idi. Ye harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için ye elife kalb olundu. كَانْ oldu.

aslında غَزَى idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için vav elife kalb olundu. غَزَى oldu.

aslında رَمَى idi. Ye harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için ye elife kalb olundu. رَمَى oldu.

aslında أَقَامْ idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kalbi sahih sakın harf olduğundan vavın harekesini ma kalbindeki harfe verdik أَقَامْ oldu. Vav aslında harekeli olup ma kabli meftuh olduğu için vav elife kalb olundu. أَقَامْ oldu.

aslında أَبَاعْ idi. Ye harfi illet müteharrik olup ma kalbi sahih sakın harf olduğundan yenin harekesini ma kalbindeki harfe verdik أَبَاعْ oldu. Ye aslında harekeli olup ma kabli meftuh olduğu için ye elife kalb olundu. أَبَاعْ oldu.

aslında غَزَوْا idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için vav elife kalb olundu. غَزَوْا oldu.

aslında رَمَوْا idi. Ye harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için ye elife kalb olundu. İki sakın ictima etti. Elif-i mahlube ve cemi vavı. Elif-i mahlube yi hazfettik رَمَوْا oldu.

aslında غَزَوْتَا idi. Vav harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için vav elife kalb olundu. İki sakın ictima etti elifi mahlube ve te. (te aslında sakın idi. Ancak tensiye elifini okuyabilmek için harekelenmiştir). Elifi mahlubeyi hazfettik غَزَوْتَا oldu.

aslında رَمَيْتَا idi. Ye harfi illet müteharrik olup ma kabli meftuh olduğu için ye elife kalb olundu. İki sakın ictima etti. Elifi mahlube ve lam. Elifi mahlubeyi hazfettik. رَمَيْتَا oldu.

ليف مفروق : وهو الذى يكون فى مقابلة عينه ولأيمه حرفان من حروف العلة (طوى - قوى) معناسى: عين الفعلى و لام الفعلى مقابلنده ايكى علت حرفى اولاندر.

ليف مفروق : وهو الذى يكون فى مقابلة فائه ولأيمه حرفان من حروف العلة (وقى - يقى) معناسى: فاء الفعلى و لام الفعلى مقابلنده ايكى علت حرفى اولاندر

مضاعف : وهو الذى يكون عينه ولأيمه من جنس واحد (مد - قر) معناسى: عين الفعلى و لام الفعلى عينى جنسند اولاندر.

ادغام : ادخال أحد المتجانسين فى الآخر

معناسى: متجانسين (عينى جنسند اولان ايكى حرف) دن برينى ديكرينه ادخال ايتمكلر.

ادغام واجب : وهو أن يكون الحرفان المتجانسان متحركين او يكون الحرف الاول ساكنا والثاني متحركا (مد - يمد)

معناسى: عينى جنسند اولان ايكى حرفدن هر ايكيسى حركه لى ويا برنجيسى ساكن ايكنجيسى حركه لى اولاندر.

ادغام جائز : وهو ان يكون الحرف الاول من المتجانسين متحركا والحرف الثاني ساكنا بسكون عارض (لم يمد)

معناسى: عينى جنسند اولان ايكى حرفدن برنجيسى حركه لى ايكنجيسى سكون عارضى ايله ساكن اولاندر.

ادغام ممتنع : وهو ان يكون الحرف الاول من المتجانسين متحركا والثاني ساكنا بسكون اصلي (مددت - مدذن)

معناسى: عينى جنسند اولان ايكى حرفدن برنجيسى حركه لى ايكنجيسى سكون اصلى ايله ساكن اولاندر.

مهموز : وهو الذى يكون أحد حروفه الأصلية همزة (أخذ-سئل-قرأ) كى.

معناسى: اصلى حرفلردن برى همزه اولاندر.